

לקוטי תורה • שיר השירים • מאמר 37

ביאור על זה

ביאור זה [המאמר]

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/37](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/37)

1 ביאור על זה

ביאור על המאמר הזה.

2 הנה כתיב והחיות רצוא ושוב שיש ב' מיני עבודה מלמטה למעלה בעבודת האדם בחי' רצוא ובחי' שוב.

בחי' רצוא נק' חותם הבולט ובחי' שוב נק' חותם השוקע.

נאמר: "והחיות היו רצות ושבות". כלומר, בעבודת האדם יש שתי דרכים של עבודה מלמטה למעלה: בחינת "רצוא" ובחינת "שוב". בחינת רצוא נקראת חותם בולט, ובחינת שוב נקראת חותם שקוע.

ופי' בחי' רצוא היא אהבה ורשפי אש בתשוקה והוא הגתלות האהבה המסותרת ממטה למעלה מישראל לא"ס ב"ה

פירושה של בחינת רצוא הוא אהבה ולהבות אש של כמיהה; זהו גילוייה של האהבה המסותרת, העולה מלמטה למעלה, מישראל אל אין סוף, ברוך הוא.

וזהו ענין כאברהם שקראו הר כמו הר הבולט מן מישור הארץ כמ"כ [כמו כן] התשוקה הנ"ל שרוצה לצאת מנרתקו זהו בחי' בליטה ונקרא חותם הבולט.

זהו פירוש הביטוי "כאברהם שקרא לו הר": כשם שהר מתנשא מעל פני הקרקע השטוחים, כך גם הכמיהה האמורה, המבקשת לצאת מנרתיקה, היא בחינת בליטה, והיא נקראת חותם בולט.

3 והנה עדי"מ כשמדפיסים בחותם הבולט על השעוה נעשה בהשעוה חותם שוקע. כך על ידי בחי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שבבחי' רצוא שהוא בבחי' חותם בולט והוא בחי' יש מי שאוהב כו'

והנה, לשם המחשה: כשמטביעים חותם בולט בשעווה, נוצר בשעווה חותם שוקע. כך גם, באמצעות אתערותא דלתתא שבבחינת רצוא, שהיא בבחינת חותם בולט ובבחינת "יש מי שאוהב" כו',

עיי' נמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מלמעלה בחי' חותם שוקע והיינו שנמשך מה התגלות והמשכת אורות בכלים. וכמו שיתבאר.

על ידי כך נמשכת מלמעלה אתערותא דלעילא, בבחינת חותם שוקע; כלומר, נמשכת התגלות והמשכה של אורות בכלים, כפי שיתבאר.

וזהו ענין הר ההר הר ע"ג [על גבי] הר (ועיין בפי משפטים) (ק"ט ב') ובז"ה [ובזהר הרקיע] שם כי חגיית [חסד גבורה תפארת] דז"א הם נקרא הרים

וזהו עניין "הר ההר" — הר על גבי הר (ראו פרשת משפטים [בזהר], קט ע"ב, וזהר הרקיע שם): חסד, גבורה ותפארת של ז"א נקראים "הרים",

אמנם נה"י [נצח הוד יסוד] דאימא נקרא הרים ע"ג [על גבי] הרים כו' וכ"כ [וכן כתב] בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בישעיה ע"פ כי ההרים ימושו

ואילו נצח, הוד ויסוד של אימא נקראים "הרים על גבי הרים" וכו'. וכך כתוב בלקוטי תורה של האריז"ל על ישעיהו, על הפסוק "כי ההרים ימושו".

ולכן אי"ש [אתי שפיר] שהר ההר נק' חותם שוקע שמלמעלה שנה"י [שנצח הוד יסוד] דאימא הם לבוש וכיסוי להמוחין והם מתלבשים בז"א ועיין בזהר בשלח (ד"ב סע"א [סוף עמוד א]) בענין עד לא אשתקע אורא דכ"א. לכן מובן היטב שהר ההר נקרא מלמעלה חותם שקוע, שכן נצח, הוד ויסוד של אימא הם לבוש וכיסוי למוחין, והם מתלבשים בז"א. ראו בזהר, בשלח (נ ע"א), בענין "עד לא אשתקע אורא דכ"א" — לפני ששקע האוויר הטהור.

ואפשר שייך ג"כ לבחי' חותם שוקע ועמ"ש עוד בענין הר ההר בד"ה נשא את ראש בני גרשון משא"כ ע"י העבודה הכי שמלמטה למעלה בחי' שוב

ואפשר שגם זה שייך לבחינת חותם שקוע. ראו עוד מה שנכתב בענין הר ההר במאמר המתחיל "נשא את ראש בני גרשון". לעומת זאת, באמצעות העבודה השנייה, מלמטה למעלה, בבחינת שוב,

היינו ביטול הרצון בתכלית ונפשי כעפר ירא' בושט זהו בחי' חותם השוקע שמלמטה ועי"ז נמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מלמעלה בחי' חותם בולט

כלומר, ביטול הרצון בתכלית, ו"נפשי כעפר" — יראת בושט; זו בחינת החותם השוקע שמלמטה. ועל ידי כך נמשכת מלמעלה אתערותא דלעילא, בבחינת חותם בולט,

דהיינו התגלות אור א"ס שלא בהתלבשות כלל כמו שיהיה לעתיד דכתיב ולא יכנף כו' עין בעין כו' דהיינו, התגלות של אור אין סוף שאינה מלוכשת כלל, כפי שיהיה לעתיד לבוא, ככתוב "ולא יכנף עוד מוריד" וכו', "עין בעין" וכו':

התגלות אלקות וזהו ג"כ בחי מצות ל"ת [לא תעשה] וכנודע של"ת [שלא תעשה] גדלה מעלתן מבחי עשה כי ל"ת [לא תעשה] הם מבחי י"ה ומ"ע [ומצות עשה] וי"ה.

גילוי אלקות. זו גם בחינת מצוות לא תעשה, וכידוע שמעלתן של מצוות לא תעשה גדולה ממעלת מצוות עשה, שכן מצוות לא תעשה הן מבחינת י"ה, ומצוות עשה מבחינת וי"ה.

דהנה נודע ד' אותיות הוי' יוד בחי חכמה בחי צמצום וביטול כמו נקודה והוא בחי' יראה עילאה יראה פנימית יראה בושט.

שהרי ידוע שבארבע אותיות הוי', הי' היא בחינת חכמה, בחינת צמצום וביטול, כמו נקודה; והיא בחינת יראה עילאה, יראה פנימית, יראה בושט.

ה' בינה המשכת אהבה עילאה וזהו דחילו ורחימו וענין וי"ה ו' אהבה זוטא ה' יראה תתאה וזהו רחימו ודחילו נמצא ל"ת [לא תעשה] שהם מבחי י"ה יי' ביטול במציאות כו'

הה' היא בינה, המשכת אהבה עילאה, וזהו "דחילו ורחימו". ובענין וי"ה: הוי' היא אהבה זוטא, והה' היא יראה תתאה; וזהו "רחימו ודחילו". נמצא שמצוות לא תעשה, שהן מבחינת י"ה, הן מבחינת הי' — ביטול במציאות כו'.

(ועוד יובן מענין זה ענין חותם שוקע שמלמטה שממשיך מבחי גבוה יותר שהרי ע"י אהבה זוטא דכחי ו' חג"ת [חסד גבורה תפארת] דאצילות בחי' הרים חותם בולט ממשיכים מלמעלה מבחי' בינה ה' ראשונה אהבה רבה חותם שוקע

(מענין זה אפשר להבין גם את ענין החותם השקוע שמלמטה, הממשיך מבחינה גבוהה יותר. שהרי באמצעות אהבה זוטא, השייכת למדרגת הוי' — חסד, גבורה ותפארת דאצילות, בחינת "הרים" — שהיא חותם בולט, ממשיכים מלמעלה, מבחינת בינה, הה' הראשונה, אהבה רבה, שהיא חותם שקוע;

אבל יראה תתאה חותם שוקע שרשה ביראה עילאה אבא עילאה שנק' חותם בולט לגבי בינה וזהו בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא וכו' וכמ"ש לקמן בענין אשה מזרעת תחלה)

אבל יראה תתאה, שהיא חותם שקוע, שורשה ביראה עילאה, אבא עילאה, הנקרא חותם בולט ביחס לבינה. וזהו "בחכמה יסד ארץ" — "אבא יסד ברתא" — "וכונן שמים בתבונה" וכו'. וכפי שיתבאר בהמשך בענין "אשה מזרעת תחילה".

והנה להמשיך מבחי' א"ס שלמעלה מע"ס [מעשר ספירות] אי אפשר רק ע"י ביטול היש שהוא בחי' שקיעה מלמטה שע"י נעשה התגלות וכליטה מ למעלה עין בעין כו'

והנה, אי אפשר להמשיך מבחינת אין סוף שלמעלה מעשר הספירות אלא באמצעות ביטול היש, שהיא בחינת שקיעה מלמטה. על ידי כך נעשים מלמעלה גילוי וכליטה, "עין בעין" וכו'.

וזהו ענין ה"ל"ת [הלא תעשה] כי זהו הכלל דסט"א [דסטרא אחרא] הכל בחי' יש ודבר ולכן ע"י מצות ל"ת [לא תעשה] לא תלבש שעטנז מבטל היש וכו' אתכפ"א סט"א [סטרא אחרא]

וזהו ענין מצוות לא תעשה. הכלל הוא שהסטרא אחרא כולה בבחינת יש ו"דבר". לכן, באמצעות מצוות לא תעשה, כגון "לא תלבש שעטנז", מבטלים את היש וכו', והסטרא אחרא נכפית.

וכן באדם ביטול עצמותו הן ולא שוין בחי' שקיעה ממילא נעשה מלמעלה בחי' בליטה התגלות אור א"ס ולא יכנף עוד כו'.

וכן באדם: ביטול עצמותו, כאשר הן ה"כ"ן והן ה"ל"א שווים בעיניו, הוא בחינת שקיעה; וממילא נעשית מלמעלה בחינת בליטה — גילוי אור אין סוף, "ולא יכנף עוד" וכו'.

אכן ע"י בחי' אהבה וקיום מ"ע [מצות עשה] לא יוכלו להמשיך מלמעלה מהשתלשלות כי אהבה הוא ג"כ בבחי' יש וכלי'

אולם באמצעות בחינת האהבה וקיום מצוות עשה אי אפשר להמשיך ממה שלמעלה מהשתלשלות, שכן גם האהבה היא בבחינת יש וכלי'.

לכן ממשיכים מלמעלה ג"כ התגלות אורות בכלים אשר הכלים מלבישים להאורות וזהו בחי' חותם שוקע שמלמעלה כנ"ל.

לכן ממשיכים מלמעלה גם גילוי של אורות בתוך כלים, כשהכלים מלבישים את האורות; וזוהי בחינת חותם שוקע מלמעלה, כפי שהוזכר לעיל.

וזהו זוכר חסדי אבות אבות היינו או"א [אבא ואימא] ומביא גואל לבני בניהם היינו נה"י [נצח הוד יסוד] כי בניהם היינו חג"ת [חסד גבורה תפארת] ובני בניהם היינו נה"י [נצח הוד יסוד] (ע"י בזהר ר"פ שמיני דל"ו סע"א [סוף עמוד א] ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם)

זהו פירוש "זוכר חסדי אבות": "אבות" הם אבא ואמא; "ומביא גואל לבני בניהם" — אלה נצח, הוד ויסוד. שכן "בניהם" הם חסד, גבורה ותפארת, ו"בני בניהם" הם נצח, הוד ויסוד (ראו בזהר בתחילת פרשת שמיני, דף ל"ו ע"א, ובמקדש מלך שם);

למען שמו היינו מלי' נמצא זהו ענין התלבשות אור א"ס בע"ס [בעשר ספירות] דאצ"י מאו"א [מאבא ואימא] עד מלכות.

"למען שמו" — זוהי מלכות. נמצא שזהו ענין התלבשות אור אין סוף בעשר הספירות של אצילות, מאבא ואמא ועד מלכות.

וזהו באהבה ב' אהבה דהיינו שע"י האהבה מלמטה למעלה נמשך מלמעלה ג"כ אהבה להיות האהבה דוחקת שיומשך אור א"ס להתלבש בע"ס [בעשר ספירות].

וזהו "כאהבה": כ"ת אהבה — שתי אהבות. כלומר, באמצעות האהבה מלמטה למעלה נמשכת גם מלמעלה אהבה, כך שהאהבה דוחקת שאור אין סוף יימשך ויתלבש בעשר הספירות.

4 וזהו כמים הפנים כ"ו וזהו ואהבת ב"פ [ב' פעמים] אור שע"י גילוי אור האהבה המסותרת מלמטה למעלה נמשך מלמעלה אור אהבה עליונה וכן ע"י קיום מ"ע [מצות עשה]

זהו [פירוש] "כמו המים, הפנים..." וכו'. וזהו [הטעם לכך] ש"ואהבת" היא [בג'מטרייה] פעמיים אור: על ידי גילוי אור האהבה המסותרת מלמטה למעלה, נמשך מלמעלה אור של אהבה עליונה. כך גם על ידי קיום מצוות עשה,

כמו שע"י צדקה מעורר מלמעלה ג"כ רחמנות וצדקה כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים שמצד עצמות המאציל אין שייך שום מדה

כשם שעל ידי צדקה מעוררים מלמעלה גם רחמנות וצדקה: "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים". שהרי מצד עצמות המאציל לא שייכת שום מידה כלל,

כי לאו דאית לך צדק ידיעא כו' רק ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] נמשך מלמעלה מדות הנ"ל אורות בכלים:

שהרי "לאו דאית לך צדק ידיעא" וכו'. רק על ידי אתערותא דלתתא נמשכות מלמעלה המידות האמורות, כאורות בכלים.

5 ב אמנם ע"י קיום מצות ל"ת [לא תעשה] ובטול היש בחי' שקיעה שמלשמטה נמשך מזה מלמעלה ג"כ שלא בדרך השתלשלות בבחי' גילוי וכליטה

2. אולם, באמצעות קיום מצוות לא-תעשה וביטול היש — בחינת השקיעה שמלמטה — נמשך מכך מלמעלה גם גילוי שאינו בדרך השתלשלות, באופן של גילוי וכליטה.

וכמו שמבואר בע"ח [בעץ חיים] שיש ב' בחי' העלאות היינו עליית העולמות בשבת הוא שפנימית עולם התחתון עולה ומלכיש עולם העליון וחיצוניות עולם העליון נמשך לפנימי' [לפנימיות / לפנימית] עולם התחתון

כפי שמבואר בעץ חיים, יש שתי בחינות של העלאה. [הראשונה היא] עליית העולמות בשבת: פנימיות העולם התחתון עולה ומלכיש את העולם העליון, וחיצוניות העולם העליון נמשכת אל פנימיות העולם התחתון.

והיינו מחמת כי ההעלאה מעולם התחתון הוא ע"י אהבה בחי' בליטה ולא בבחי' ביטול ממש לכן נמשך מלמעלה בחי' שקיעה להתלבש בתוך פנימית עולם התחתון בבחי' צמצום.

הסיבה לכך היא שההעלאה מעולם התחתון נעשית באמצעות אהבה, בחינת בליטה, ולא כביטול ממש. לכן נמשכת מלמעלה בחינת השקיעה, להתלבש בתוך פנימיות העולם התחתון בצמצום.

אבל יש עוד העלאות בחי' מ"ן [מ"ן נוקבין] בבחי' עיבור בבטן אימא תלת כלילן גו תלת היינו שנתבטל ממהותו לגמרי בחי' שקיעה ונכלל בעליון ממש ונמשך מזה מ"ד [מ"ן דוכרין] המשכת מוחין חדשים

אבל יש עוד העלאה: העלאות מ"ן בבחינת עיבור בבטן אימא, "תלת כלילן גו תלת"; כלומר, הוא מתבטל ממהותו לגמרי, בבחינת שקיעה, ונכלל ממש בעליון. מכך נמשכים מ"ד — המשכת מוחין חדשים.

וזהו ענין יצ"מ [יציאת מצרים] כי גלות מצרים היה בבחי' עיבור ונעשה הגאולה ויצ"מ [ויציאת מצרים] מוחין חדשים (וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים]) (שער כ"א פ"א) שהם מוחין עליונים מאד מאד כו'

וזהו ענין יציאת מצרים: גלות מצרים הייתה בבחינת עיבור, והגאולה ויציאת מצרים הביאו להמשכת מוחין חדשים (ועיין בפרי עץ חיים, שער כ"א, פרק א'), שהם מוחין נעלים מאוד מאוד וכו'.

וגם באו שלא בהדרגה משא"כ בשום פעם אחרת רק במדרגה כו' ע"ש ועמ"ש לעיל בד"ה קול דודי בפי' שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה

הם גם באו שלא בהדרגה, שלא כמו בכל פעם אחרת, שבה הם באים רק שלב אחר שלב וכו'. עיין שם. ועיין במה שכתוב לעיל בדרוש המתחיל "קול דודי", בביאור "שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה".

ועוד שיצ"מ [יציאת מצרים] וק"ס [וקריעת ים סוף] גילוי הנסים בשינוי הטבע לגמרי בשמים ובארץ בחי' חותם בולט שהוא ההפך מבחי' אותותינו לא ראינו כו'

ועוד: יציאת מצרים וקריעת ים סוף היו גילוי של ניסים ששינו לחלוטין את הטבע בשמים ובארץ — בחינת חותם בולט, שהיא ההפך מבחינת "אותותינו לא ראינו" וכו'.

וזהו אשה מזרעת תחלה יולדת זכר היינו כשהעלאה ממטה למעלי [למעלה / למעלה] הוא בבחי' שקיעה כנודע יסוד דנוק' [דנוקבא] שוקע

וזהו "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר": כאשר ההעלאה ממטה למעלה היא בבחינת שקיעה, כידוע שיסוד דנוקבא שוקע,

אזי יולדת זכר שנמשך מלמעלי [מלמעלה] בחי' בליטה ולהיפך איש מזריע תחלה ממטה למעלה בחי' בליטה ע"י אהבה יולדת נקבה מלמעלה בחי' שקיעה המשכת אורות בכלים

אז "היא יולדת זכר": בחינת הבליטה נמשכת מלמעלה. ולעומת זאת, [אם] "האיש מזריע תחלה", מלמטה למעלה, בחינת הבליטה באמצעות אהבה — "היא יולדת נקבה": מלמעלה, בחינת שקיעה, המשכת אורות בכלים.

(בענין חותם שוקע וחותם בולט שמלמעלה י"ל [יש לומר] כי הנה ע"י תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן ממשיכים מבחי' כתר אך מ"ע [מצות עשה] שהן מבחי' ו"ה היינו ז"ת [ז' תחתונות] דא"א ולפי שהן מתלבשים באצ"י כי א"א [אבא ואימא] מלבישים חו"ג [חסד וגבורה] דא"א כו'. ולכן נקרא חותם שוקע.

(בענין חותם שוקע וחותם בולט מלמעלה, אפשר לומר כך: באמצעות תרי"ג מצות התורה ושבע מצוות דרבנן ממשיכים מבחינת כתר. אך מצוות עשה, שהן מבחינת ו"ה, הן שבע הספירות התחתונות של אריך אנפין. מכיוון שהן מתלבשות באצילות, שהרי אבא ואמא מלבישים את חסד וגבורה של אריך אנפין וכו', הן נקראות חותם שוקע.

אמנם ה"ל"ת [הלא תעשה] שהן מבחי' י"ה היינו ג"ר [ג' ראשונות] דא"א שאינם מתלבשים כלל לכן נקרא חותם בולט כו' ולפמשנ"ת [ולפי מה שנתבאר] בביאור ע"פ שחורה אני ונאווה בענין מצות ל"ת [לא תעשה] ומ"ע [ומצות עשה] שהמ"ע [שהמצות עשה] ממשיכין האור מז"ת [מז' תחתונות] דע"י [דעתיק יומין] והל"ת [והלא תעשה] ממשיכין מג"ר [מג' ראשונות] דע"י [דעתיק יומין].

אולם מצוות לא תעשה, שהן מבחינת י"ה, הן שלוש הספירות הראשונות של אריך אנפין, שאינן מתלבשות כלל; לכן הן נקראות חותם בולט וכו'. וזה בהתאם למה שהתבאר בביאור על "שחורה אני ונאווה" בענין מצוות לא תעשה ומצוות עשה: מצוות עשה ממשיכות את האור משבע הספירות התחתונות של עתיק יומין, ומצוות לא תעשה ממשיכות משלוש הספירות הראשונות של עתיק יומין.

והנה איתא בע"ח [בעץ חיים] שער א"א (פרק א' ב') שז"ת [שז' תחתונות] דעתיק מתלבשין תוך א"א והוא מושג ונודע אצלנו ע"ח [עץ חיים] וא"א

והנה נאמר בעץ חיים, שער אריך אנפין (פרקים א' ו'), ששבע הספירות התחתונות של עתיק מתלבשות בתוך אריך אנפין, והן נתפסות ונודעות לנו באמצעות אריך אנפין;

אך ג"ר [ג' ראשונות] דעתיק א"א שיתלכשו תוך א"א. וזהו ענין רישא דלא אתיידע כי אפילו א"א עצמו לא ידע ליה יעו"ש [יעו"ש שם].

אך שלוש הספירות הראשונות של עתיק אינן יכולות להתלבש בתוך אריך אנפין. וזהו ענין "רישא דלא אתיידע" — הראש שאינו נודע, שכן אפילו אריך אנפין עצמו אינו יודע אותו. עיינו שם.

6 ונודע דבחי' עתיק הוא מבחי' מלי' דא"ס ובחי' א"א הוא שרש הנאצלים וא"כ ז"ת [ז' תחתונות] דעתיק זהו ההארה מא"ס הנמשך ומתלבש עכשיו בשרש הנאצלים.

כידוע, בחינת עתיק היא מבחינת מלכות דאין סוף, ואילו בחינת אריך אנפין היא שורש הנאצלים. אם כן, שבע הספירות התחתונות דעתיק הן ההארה מאין סוף, שנמשכת ומתלבשת כעת בשורש הנאצלים.

אכן ג"ר [ג' ראשונות] דעתיק שאי אפשר שיתלכשו תוך א"א היינו האור מא"ס מה שאינו נמשך ומתלבש עכשיו כלל אפילו בשרש האצילות.

אבל שלוש הספירות הראשונות דעתיק, שאינן יכולות להתלבש בתוך אריך אנפין, הן האור מאין סוף שאינו נמשך ומתלבש כלל כעת, אפילו לא בשורש האצילות.

7 ולעתיד יהיה גילוי בחינה זו זהו הנק' חותם בולט. ועו"ל [ועוד יש לומר] ועיקר ר' עפמ"ש [על פי מה שכתוב בפע"ח [בפרי עץ חיים] בכוונת ק"ש [קריאת שמע] שהמדרגה היותר עצומה שאפשר להמשיך מוחין עכשיו הוא מחיצוניות עתיק כו'.

לעתיד לבוא תתגלה בחינה זו, והיא הנקראת חותם בולט. אפשר לומר עוד, וזו עיקר [ההסבר], על פי מה שכתוב בפרי עץ חיים בכוונת קריאת שמע: המדרגה העצומה ביותר שאפשר להמשיך ממנה מוחין בזמן הזה היא מחיצוניות עתיק וכו',

משא"כ פנימית עתיק הוא סתום וגנוז ולכן פנימית יסוד עתיק זהו בחי' חותם בולט וזהו שיתגלה רק לעתיד וע"ז נאמר וברית שלומי לא תמוט כו'

ואילו פנימיות עתיק סתומה ונעלמת. לכן פנימיות יסוד עתיק היא בחינת החותם הבולט, והיא תתגלה רק לעתיד לבוא; ועל כך נאמר: "וברית שלומי לא תמוט" וכו'.

ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] בזהר ח"א [חלק א'] (בד' ד' סע"ב [סוף עמוד ב]) בד"ה ועלאת בחי' עלמין כו' ובפי' בא (בדף מ' ע"ב).

עיינו בהרמ"ז על הזוהר, חלק א' (דף ד', סוף ע"ב), על הקטע המתחיל "ועלאת בחי' עלמין" וכו', וכן בפרשת בא (דף מ' ע"ב).

עו"ל [עוד יש לומר] בזה עפ"י [על פי מה שכתוב] במ"א בענין וקבל היהודים כו' מה ראו כו' שם נזכר ג"כ מענין אשה מזרעת תחלה והוא בד"ה חיי אינש.

אפשר להסביר זאת עוד על פי מה שכתוב במקום אחר בענין "וקבל היהודים" וכו', [ו] "מה ראו" וכו'; גם ענין "אשה מזרעת תחלה" נזכר שם. הדברים מופיעים במאמר המתחיל "חיי אינש".

ועיין מ"ש הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] בספר מבוא שערים שער שלישי ח"ב [חלק ב'] פ"ב [פרק ב'] וזהו ענין השני חותמות כחותם על זרועך כחותם על לבך תפילין של יד ותפילין של ראש:

עיינו גם במה שכתב רבי חיים ויטאל בספר מבוא שערים, שער שלישי, חלק ב', פרק ב'. זהו ענינם של שני החותמות: "כחותם על זרועך" [ו] "כחותם על לבך" — תפילין של יד ותפילין של ראש.

8 ג ויובן בהקדים מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה פסולה

כי ענין האותיות הוא לשון אתא שבא דבר חדש והתהוות חדשה

3. הדברים יובנו לאחר שנקדים את מאמר חז"ל: "כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה פסולה". ענין האותיות הוא מלשון "אתא" — בא; כלומר, דבר חדש בא לידי מציאות, התהוות חדשה;

דהיינו שיתהווה מבחי' חסד דאצילות יהי רקיע או שיתהווה מחכמה מדות נק' אותיות כמ"כ [כמו כן] שיתהווה מלמעלה מן הדעת בחי' חכמה נק' ג"כ אותיות

כלומר, כשהדבר מתהווה מבחינת חסד דאצילות — "יהי רקיע", או כשהמדות מתהוות מחכמה, הדבר נקרא אותיות. כך גם כשהחכמה מתהווה ממה שלמעלה מדעת, הדבר נקרא אותיות.

אך שם הוא רק בבחי' שערות שאין ערוך לעצמותו כלל כמו שאם חותך השער אין נוגע למהותו כלל ולא איכפת ליה כלל רק אעפ"כ [אף על פי כן] השערות הוא המשכה כל שהוא ממהותו.

אבל שם הדבר הוא רק בבחינת שערות, שאין להן שום ערך ביחס לעצמותו. כשם שגזירת השערה אינה נוגעת כלל לעצמותו של האדם, ולא אכפת לו ממנה כלל, ואף על פי כן השערות הן המשכה מסוימת מעצמותו.

9 וזהו אבא יונק ממזל ח' בחי' שערות כו'. ומקור שרשן הוא בחי' גלגלתא לבנונית חסד דעתיק ומשם

נמשך הארת שערות שיתהווה מזה בחי' חכמה דאצילות ראשית ומקור השתלשלות

זהו [הטעם] שאבא יונק מהמזל השמיני, בחינת השערות וכו'. מקור שורשן הוא בחינת הגולגולת הלבנה, החסד דעתיק; ומשם נמשכת הארה של השערות, שממנה מתהווה בחינת חכמה דאצילות, ראשית ומקור ההשתלשלות.

כמו כן באדם הגלגלת בעצם היא לבנה ומקפת על המוחין ומשם צומח שערות (ועיין מזה בע"ח [בעץ חיים] שער א"א פ"ה ויש בחי' שערות מעולין כו' ויש בחינה אחרת כו' וזה נתבאר במבוא שערין ש"ג ח"ב [חלק ב'] ספ"ט)

כך גם אצל האדם: הגולגולת עצמה לבנה, היא מקיפה את המוח, וממנה צומחות השערות. (עיינו בעניין זה בעץ חיים, שער אריך אנפין, פרק ה: "ויש בחינת שערות מעולין" וכו', "ויש בחינה אחרת" וכו'; והדבר מבואר במבוא שערין, שער ג, חלק ב, סוף פרק ט.)

וזהו ענין סופר וספר פ"י סופר היא חכמ' [חכמה] ראש' [ראשית] ומקור ההשתלשלות שמאתו בא האותיות והתהוות חדשות בספר שהוא בינה ונקרא פתוחי חותם כשנבקע יסוד אימא נפתח ונתגלה בחי' אותיות המדות

וזהו ענינם של סופר וספר. כלומר, סופר הוא חכמה, ראשית ומקור ההשתלשלות, שממנה באות האותיות והתהוות חדשות אל הספר, שהוא בינה. היא נקראת "פתוחי חותם": כשיסוד אימא נבקע, נפתחת ומתגלה בחינת אותיות המדות.

(כאן מדבר בענין המשכה מחו"ב [מחכמה ובינה] לז"א ע"י אותיות שלכן הלבנונית הסובל האותיות זהו בחי' חכמה כו' ולעיל דיבר בהמשכה מכתר לחו"ב [לחכמה ובינה] ע"י אותיות שהלבנונית הוא גלגלתא דא"א כו' ועיין ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' שופטים)

(כאן מדובר בהמשכה מחכמה ובינה לז"א באמצעות אותיות, ולכן הלובן הנושא את האותיות הוא בחינת חכמה וכו'; ואילו לעיל דובר בהמשכה מכתר לחכמה ובינה באמצעות אותיות, ושם הלובן הוא הגולגולת של אריך אנפין וכו'. ועיינו ברעיא מהימנא, פרשת שופטים)

(דע"ה א') גבי גרמין בנויין על מוחא כו' אינון חיורין כו' וכתיבא אוכמא לא אשתמודע אלא מגו חוורא כגוונא דאורייתא כו'

(דף 275א), בעניין "גרמין בנויין על מוחא" וכו': "אינון חיורין" וכו', "וכתיבא אוכמא לא אשתמודע אלא מגו חוורא כגוונא דאורייתא" וכו'.

ובפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] שם דחוורו ואוכמא הם חו"ב [חכמה ובינה] כו' וכמו עצמיות השכל הוא נושא וסובל את האותיות שנתהוו בו כשנמשך השכל בהשגה והבנה כו'

ובפירוש הרמ"ז שם: הלבן והשחור הם חכמה ובינה וכו'. הדבר דומה לעצמות השכל, הנושאת ומכילה את האותיות שנוצרו בתוכה כאשר השכל נמשך להשגה ולהבנה וכו',

וכמ"ש במ"א וזהו שבינה נקרא ספר בחי' אותיות וחכמה סופר ראשית ומקור כו' בחי' חוורו.

כמו שכתוב במקום אחר. וזהו הטעם שבינה נקראת ספר, בחינת האותיות, וחכמה נקראת סופר — ראשית ומקור וכו', בחינת חיוורו.

10 וכן נתבאר בביאור ע"פ ועשית ציץ בפי תצוה גבי ופתחת עליו פתוחי חותם. ובע"ח [ובעץ חיים] שער כ"ה

דרוש ה' בענין ת"ת [תפארת] דאימא שנעשה כתר לז"א כתב

הדבר מוסבר גם בביאור על "ועשית ציץ" בפרשת תצוה, בענין "ופתחת עליו פתוחי חותם". ובעץ חיים, שער כ"ה, דרוש ה', בענין תפארת דאימא שנעשית כתר לז"א, הוא כותב:

כי כל בחי' אימא לובן ורחמים בערך ז"א ורישא חוורא דגלגלתא היא לבנונית ת"ת [תפארת] דתבונה כו' שכל בחינה באימא היא לבנונית ורחמים ביחס לז"א, ו"רישא חוורא דגלגלתא" היא הלבנונית של תפארת דתבונה וכו',

ועד"ז תבין בא"א כו' ע"ש א"כ לפ"ז [לפי זה] י"ל [יש לומר] דספר דהיינו בינה כולל הגויל הלבן שהוא בחי' חוורא דגלגלתא שמת"ת [שמתפארת] דאימא

"ובדרך זו תבין גם באריך אנפין" וכו', עיין שם. אם כן, לפי זה אפשר לומר שספר, כלומר בינה, כולל את הקלף הלבן, שהוא בחינת הלבן של הגולגולת, שמקורו בתפארת דאימא,

וגם כולל האותיות שנמשכים מיסוד דאימא כו' וסופר שהוא ח"ע [חכמה עילאה] היא למעלה מבי' בחי' דספר דחוורא ואוכמא.

וגם את האותיות, שנמשכות מיסוד דאימא וכו'; ואילו הסופר, שהיא חכמה עילאה, למעלה משתי הבחינות שבספר — הלבן והשחור.

11 וע"ד שנתבאר במ"א בענין ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה לפי ששרשם מח"ע [מחכמה

עילאה] שנק' סופר שלמעלה מבחי' תשב"כ [תורה שבכתב] שנק' ספר

וזה דומה למה שמוסבר במקום אחר בענין "ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה": שורשם הוא בחכמה העילאה, הנקראת סופר, והיא למעלה מבחינת התורה שבכתב, הנקראת ספר.

והרי תשב"כ [תורה שבכתב] שנקרא ספר יש בה חוורא ואוכמו כנ"ל שכל אות שאינו מוקף גויל כו'

והרי התורה שבכתב, הנקראת ספר, כוללת לבן ושחור, כאמור לעיל: כל אות שאינה מוקפת קלף וכו'.

וצ"ל דסופר הוא למעלה מזה והיינו כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] דרישא חיורא דגלגלתא הוא לבנונית ת"ת

[תפארת] דתבונה וא"כ ח"ע [חכמה עילאה]

אם כן, יש לומר שהסופר הוא למעלה מכך. כלומר, כפי שכתוב בעץ חיים, שהלובן שבראש הגולגולת הוא הלובן של תפארת התבונה; ואם כן, החכמה העילאה,

שהוא בחי' סופר הוא למעלה מבחי' זו ואפשר לבאר זה עפ"מ"ש [על פי מה שכתוב] ע"פ שחורה אני ונאווה

שבחי' ספר היא בחי' מקור האור המקיף שלמעלה מבחי' נהורא חיורא ונהורא אוכמא כו'

שהיא בחינת סופר, היא למעלה מבחינה זו. ואפשר לבאר זאת על פי מה שכתוב על הפסוק "שחורה אני ונאווה": בחינת ספר היא מקור האור המקיף, שלמעלה מבחינת "נהורא חיורא" ו"נהורא אוכמא" וכו'.

ע"ש וזהו ענין האותיות שבתפילין והגויל כי ד' פרשיות הם המשכת ד' מוחין קדש לי כל בכור חכמה להיות נמשך ומתגלה למטה בחי' חכמה

עיינו שם. וזהו ענין האותיות שבתפילין והקלף: ארבע הפרשיות הן המשכת ארבעת המוחין. "קדש לי כל בכור" היא חכמה, כדי שתימשך ותתגלה למטה בחינת חכמה,

כדכתיב למען תהיה תורת ה' בפיהך אני המשנה המדכרת בפיהך עוסק בתורה לשמה להמשיך לה אורות בכלים.

כמו שכתוב: "למען תהיה תורת הוי' בפיהך" — "אני המשנה המדכרת בפיהך"; [עוסקים] בתורה לשמה, כדי להמשיך לה אורות בכלים.

והיה כי יביאך מוח בינה כו' והגויל הלבן המקיף את האותיות הוא בחי' גלגלתא לבנונית אשר הוא מקיף ומקור למוחין כו':

"והיה כי יביאך" הוא מוח הבינה וכו'. והקלף הלבן המקיף את האותיות הוא בחינת הגולגולת הלבנה, המקיפה את המוחין ומהווה את מקורם וכו'.

12 ד ועתה יובן ענין כחותם על לבך דקאי על תש"ר [תפילין של ראש] ונקרא על לבך כי רצועות תש"ר [תפילין

של ראש] תליין על ליבא כי

4. כעת יובן ענין "כחותם על לבך", המתייחס לתפילין של ראש. הן נקראות "על לבך" מפני שרצועות תפילין של ראש "תלויות על הלב". שכן

הנה הרצועות נעשים ג"כ מעור שהוא ג"כ כמו קלף וגם כשרים כשנעשים הרצועות מקלף כי הרצועות הם המדות עליונות

גם הרצועות עשויות מעור, שהוא כמו קלף; והן כשרות גם כשהן עשויות מקלף. שכן הרצועות הן המדות העליונות

(ע"י בזהר פ' פנחס דרל"ו ע"ב) שהם נמשכין ג"כ מבחי' לבנונית דגלגלתא שזהו ענין הגויל כנ"ל

(ראו בזהר, פרשת פינחס, דף רל"ו ע"ב), שגם הן נמשכות מבחינת הלובן של הגולגולת, שהוא הקלף, כנוכר לעיל.

ואף שאנו רואין שהמדות נמשכים מן השכל והתינוק ששכלו קטן אהבתו ג"כ בדברים קטנים אעפ"כ [אף על פי כן] יש במדות מקור ג"כ מלמעלה מהשכל

ואף שאנו רואים שהמדות נמשכות מן השכל, ושגם ילד, ששכלו קטן, אוהב דברים קטנים, בכל זאת יש למדות גם מקור שלמעלה מן השכל,

וכמו שאיתא באדרא זוטא (דף רצ"ב ע"א) ז"א בעתיקא קדישא תלייא ואחיד ששרש המדות דאצי' מבחינת עתיקא וגלגלתא רק ההמשכה הוא דרך השכל וכמו שאנו רואים בחוש שהתפעלות המדות נעשה התחלתן מן השכל.

כפי שנאמר באדרא זוטא (דף רצ"ב ע"א): "ז"א בעתיקא קדישא תלייא ואחיד" — כלומר, שורש המדות של אצילות הוא מבחינת עתיקא והגולגולת, ורק המשכתן נעשית דרך השכל. וכך אנו רואים בחוש שהתעוררות המדות מתחילה מן השכל.

אבל אח"כ כשנתפעל גדלה ההתפעלות למעלה מן השכל כמו שאם אדם רואה אוהבו שלא ראה אותו מזמן כביר נעשה השמחה והתפעלות גדולה למעלה מן השכל והטעם שהוא מפני שמקור המדות הם מלמעלה מהשכל כו'

אבל לאחר מכן, כשהאדם מתעורר רגשית, ההתעוררות גדלה מעבר לשכל. למשל, כשאדם רואה ידיד שלא ראה זמן רב, מתעוררים בו שמחה והתרגשות גדולות שמעבר לשכל. והטעם לכך הוא שמקור המדות הוא למעלה מן השכל וכו',

כי או"א [אבא ואימא] אתכלילו במזלא וביה תליין וביה אחידן שנמשכין מבחי' שערות וז"א שהוא המדות בעתיקא אחיד ותלייא (ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה כפי יתרו) שהוא הגויל הלבן כי אבא ואמא "אתכלילו במזלא וביה תליין וביה אחידן" — הם כלולים במזלא, תלויים בו ואחוזים בו — משום שהם נמשכים מבחינת השערות; ואילו ז"א, שהוא המדות, "אחיד ותלייא" בעתיקא (ראו גם מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "עניין האבות הן הן המרכבה", בפרשת יתרו), שהוא הקלף הלבן.

לכן הרצועות נמשכו ונעשו ג"כ מגויל שבעצמות הגויל הוא בחי' לובן היינו חסד דעתיק ומשם נמשכו על הלב שהוא בחי' מדות רק שהארה והמשכה זו מחסד דעתיק למדות אי אפשר להתלבש בפנימיות המדה

לכן גם הרצועות נמשכו ונעשו מקלף, כי בעצמות הקלף נמצאת בחינת הלובן, היינו חסד דעתיק; ומשם הן נמשכות מעל הלב, שהוא בחינת המדות. אלא שהארה והמשכה זו מחסד דעתיק אל המדות אינה יכולה להתלבש בפנימיות המדה.

כמו התלבשות השכל רק בבחי' מקיף על המדה וזהו וימינו תחבקני פי' ימינו חסד דעתיק תחבקני בבחי' מקיף כמו אדם המחבק חברו הוא בבחי' מקיף

כמו בהתלבשות השכל, אלא שהיא רק בבחינת מקיף על המידה. וזהו "וימינו תחבקני": כלומר, "ימינו" היא חסד דעתיק, ו"תחבקני" — בבחינת מקיף, כמו אדם המחבק את חברו, שהחיבוק הוא בבחינת מקיף.

לכן הרצועות נמשכין ותליין על הלב בבחי' מקיף ושרשן מהגויל שהוא לבנונית דלעילא היינו הקלף הלבן המקיף להאותיות כנ"ל רק מחמת שנשתלשלו למטה במדות אין בהם בהירות והארה

לכן הרצועות נמשכות ותלויות על הלב בבחינת מקיף, ושרשן מן הקלף — הלובן העליון, כלומר הקלף הלבן המקיף את האותיות, כנזכר לעיל. אלא שמכיוון שהשתלשלו למטה, אל המידות, אין בהן הבהירות וההארה

כמו שהן במקורן לובן הגויל כי אין ערוך בחי' הרצועות שהם המשכות בחי' חסד דעתיק למטה כו' למקור בחי' הגילוי שהוא לבנונית חסד דעתיק.

שיש להן במקורן, בלובן הקלף. שכן אין ערוך בין בחינת הרצועות, שהן המשכות של בחינת חסד דעתיק למטה וכו', לבין מקור בחינת הגילוי, שהוא לובן חסד דעתיק.

13 ולכן אמרו רצועות שחורות הלמ"מ [הלכה למשה מסיני] ואף על הבתים מבואר בפוסקים שצריכין להיות שחורים ולא כמו הפרשיות עצמן שהקלף הוא לבן כו'.

ולכן אמרו שהרצועות השחורות הן הלכה למשה מסיני; וגם לגבי הבתים מבואר בפוסקים שהם צריכים להיות שחורים, בשונה מהפרשיות עצמן, שהקלף שלהן לבן וכו'.

וזהו שימני כחותם על לבך אלו תש"ר [תפילין של ראש] שרצועות תליין על ליבא (ועמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאווה בענין מצות ל"ת [לא תעשה] שנמשכים ג"כ מבחי קווצותיו תלתלים שחורות כעורב כו'.

וזהו [פירוש] "שימני כחותם על לבך": אלו תפילין של ראש, שרצועותיהן "תלויות על הלכ". (וראו מה שכתוב בביאור על "שחורה אני ונאווה", בענין מצוות לא תעשה, שגם הן נמשכות מבחינת "קווצותיו תלתלים, שחורות כעורב" וכו';

ואעפ"כ [ואף על פי כן] זהו לפי שאדרבה שרשן למעלה ממ"ע [ממצות עשה] הנמשכות מבחי שער רישיה כעמר נקא ועדי"ז י"ל [יש לומר] כאן שהרי הרצועות שהן שחורות שרשן מבחי לבנונית דגלגלתא חסד דעתיק שלמעלה מבחי שער רישיה כעמר נקא.

ובכל זאת, הטעם לכך הוא שאדרבה, שורשן גבוה ממצוות עשה, הנמשכות מבחינת "שער ראשו כעמר נקא". ובדומה לכך אפשר לומר כאן: הרצועות השחורות שורשן בבחינת לובן הגולגולת, בחסד דעתיק, שהיא למעלה מבחינת "שער ראשו כעמר נקא",

שהשערות אינן ערוך לעצמיות הגלגלתא כנ"ל רק שיש להם אחיזה שם והרצועות שהן עצמן קלף לבן ה"ז [הרי זה] מעצמיות הגלגלתא וחסד דעתיק רק שכדי להיות בחי זו נמשך למטה צ"ל ע"י שיהיו שחורות כו'.

שהרי השערות אינן בערך לעצמות הגולגולת, כפי שהוזכר לעיל, אלא רק נאחזות בה; ואילו הרצועות, שהן עצמן עשויות קלף לבן, נובעות מעצמות הגולגולת ומחסד דעתיק. אלא שכדי שבחינה זו תימשך למטה, עליה להימשך דווקא באמצעות היותן שחורות וכו'.

והיינו ע"ש [על שם] שנתבאר דתש"ר [דתפילין של ראש] הוא בחי חותם בולט הנמשך ע"י שקיעה שמלמטה תפלת שמונה עשרה כו'.

וזהו על פי מה שנתבאר, שתפילין של ראש הן בבחינת חותם בולט, הנמשך באמצעות השיקוע שמלמטה, תפלת שמונה עשרה וכו'.

וזהו ג"כ בחי' האור הנמשך ע"י קיום מלי"ת [מצות לא תעשה] וכנ"ל שהל"ת [שהלא תעשה] הן בחי' שקיעה וביטול עצמותו שע"י נמשך מלמעלה בחי' חותם בולט. ולכן כמו של"ת [שלא תעשה] הן מבחי' שחורות כעורב דוקא כמבואר שם באריכות.

וזה גם בחינת האור הנמשך על ידי קיום מצוות לא תעשה, כפי שהוזכר לעיל: מצוות לא תעשה הן בבחינת שיקוע וביטול עצמותו של האדם, ועל ידיהם נמשכת מלמעלה בחינת חותם בולט. ולכן, כשם שמצוות לא תעשה הן דוקא מבחינת "שחורות כעורב", כפי שמתבאר שם באריכות,

כך נק' חותם זה דתש"ר [דתפילין של ראש] כחותם על לבך שהוא בחי' הרצועות דתליין על לבא שהן שחורות כו' והיינו לפי ששרשם ממקום גבוה מאד הלבנונית דגלגלתא לכך לא יוכלו להתגלות למטה כ"א בבחי' שחורות כו'.

כך נקרא החותם הזה של תפילין של ראש "כחותם על לבך" — בחינת הרצועות ה"תלויות על הלב", שהן שחורות וכו'. והיינו משום ששורשן במקום גבוה מאוד, בלובן הגולגולת; לכן הן יכולות להתגלות למטה רק בבחינת שחור וכו'.

וכן הבתים הם שחורים דייקא. וממשי"כ [וממה שכתוב] יובן ג"כ לשם בענין המבואר שם דשרש האור הנמשך ע"י שערות שחורות דז"א ע"י קיום מלי"ת [מצות לא תעשה] הוא גדול במעלה מבחי' שער רישיה כעמר נקא דא"א

וכן גם הבתים שחורים דוקא. וממה שנכתב כאן יובן גם העניין המבואר שם [בביאור]: שורש האור הנמשך באמצעות השערות השחורות של זעיר אנפין, על ידי קיום מצוות לא תעשה, נעלה במעלתו מבחינת "שער ראשו כעמר נקא" של אריך אנפין;

והיינו ששרשו ממקור הלבנונית ע"י די"ל [דיש לומר] ענין מקור הלבנונית היינו לבנונית גלגלתא דא"א שבו חסד דעתיק שזהו ודאי למעלה מבחי' שער רישיה כעמר נקא עצמן.

כלומר, שורשו הוא ממקור הלובן (עיין שם). אפשר לומר ש"מקור הלובן" פירושו לובן הגולגולת של אריך אנפין, שבה מצוי החסד של עתיק, שהוא ודאי למעלה מבחינת "שערות ראשו כעמר נקא" עצמן.

והגם דשם נתבאר בע"א [באופן אחר] מ"מ גם פי' זה יש לו פנים ועיין מ"ש בביאור ע"פ שוש אשיש וע"פ כי כארץ תוציא צמחה בנין י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שהם ממלאים כל הפגמים כו' וע"פ תורה צוה דממש"ש [דממה שכתוב שם] אפשר שיש ראייה לפי' זה):

ואף על פי ששם התבאר הדבר באופן אחר, מכל מקום גם לפירוש הזה יש בסיס. ועיין במה שכתב בביאור על "שוש אשיש", ועל "כי הארץ מוציאה את צמחה", [בנוגע] לבניין שלוש עשרה מידות הרחמים, הממלאות את כל הפגמים וכו', ועל "תורה ציווה [לנו משה]"; ממה שכתוב שם אפשר אולי להביא ראייה לפירוש הזה.

14 ה וענין כחותם על זרועך הוא תש"י [תפילין של יד] וזהו ענין ק"ש [קריאת שמע] ושמו"ע [ושמונה עשרה] שאמרו בזהר פ' במדבר (דק"כ ע"ב) שצלותא דמיושב לקבל תפלה של יד והיינו עד שמונה עשרה.

5. פירוש "כחותם על זרועך" הוא תפילין של יד. וזהו ענינם של קריאת שמע ושמונה עשרה, כפי שנאמר בזהר, פרשת במדבר (דף ק"כ ע"ב), ש"תפילת מיושב היא כנגד תפילין של יד", כלומר, עד שמונה עשרה;

לבתר צלותא דמעומד דהיא לקבל תפלה דרישא ודא כגוונא דדא כו' פי' כי ק"ש [קריאת שמע] וברכותיה הוא תפלה מיושב שהוא בחי' נוק' [נוקבא] באשה קראה מושב כו'

"אחר כך תפילת מעומד, שהיא כנגד תפילין של ראש, וזה כמו זה" וכו'. כלומר, קריאת שמע וברכותיה הן תפילת מיושב, שהיא בחינת נוקבא; על האשה נאמר שהיא "מושב" וכו';

וישב ה' מלך לעולם בחי' מלכות דאצילות שמתלבשת בכי"ע (ועמ"ש מזה סד"ה מי כהוי' אלקינו המגביהי לשבת ועיין מ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון כפי' ממושבותיכם תביאו כו')

"והוי' יושב מלך לעולם" — בחינת מלכות דאצילות, שמתלבשת בכריאה, יצירה ועשיה (ראו מה שנכתב על כך בסוף המאמר הפותח במילים "מי כהוי' אלקינו המגביהי לשבת", וכן מה שנכתב במאמר הפותח "ואהיה אצלו אמון", בביאור "ממושבותיכם תביאו" וכו').

והיינו האהבה שממטה למעלה בבחי' ובכל מאדך הוא בבחי' בליטה והר שיש מי שאוהב כו'

כלומר, האהבה שמלמטה למעלה, בבחינת "ובכל מאדך", היא בבחינת בליטה והר, שכן "יש מי שאוהב" וכו';

נמשך מזה מלמעלה בחי' הר ההר היינו המשכת ההר עליון לפי ערך העלאת ההר מלמטה

ומתוך כך נמשכת מלמעלה בחינת הר ההר, כלומר, המשכת ההר העליון בהתאם למידת העלייה של ההר מלמטה;

והיינו התלבשות אור א"ס ב"ה בע"ס [בעשר ספירות] בחי' כלים דאצילות ואור א"ס מלובש ומכוסה בתוך כלים דאצי'

כלומר, אור אין סוף ברוך הוא מתלבש בעשר הספירות, בבחינת הכלים דאצילות, ואור אין סוף מלובש ומכוסה בתוך הכלים דאצילות.

וזהו ענין המשכת ובנין רמ"ח איברים דמלכא ז"א דאצילות ע"י רמ"ח תיבין שבק"ש [שבקריאת שמע] שיש ג"כ תשעה בראש (כנזכר במשנה ספ"ק [סוף פרק קמא] דאהלות)

וזהו ענין ההמשכה והבנין של רמ"ח איברים דמלכא, ז"א דאצילות, באמצעות רמ"ח התיבות שבקריאת שמע; וגם יש "תשעה בראש" (כפי שזכור במשנה, סוף הפרק הראשון באהלות),

והיינו כל בחינת זעיר (ועמ"ש מענין זה דרמ"ח תיבין שבק"ש [שבקריאת שמע] הם בנין והמשכת רמ"ח איברים דמלכא בד"ה צאינה וראינה)

כלומר, כל בחינת זעיר (ראו מה שנכתב בענין זה, שרמ"ח התיבות שבקריאת שמע הן הבנין וההמשכה של רמ"ח איברי המלך, במאמר הפותח "צאינה וראינה").

ולכן נקי' המשכה הנ"ל תפלה של יד שכתוב בה והיה לך לאות ולא לאחרים לאות מפני שהאורות מכוסים ומלובשים בתוך הכלים בבחי' שקיעה.

לכן ההמשכה האמורה נקראת תפילין של יד, שעליהן נאמר: "והיה לך לאות" — ולא לאחרים לאות, משום שהאורות מכוסים ומלובשים בתוך הכלים, בבחינת שקיעה.

משא"כ שמו"ע [שמונה עשרה] בחי' ביטול היש שהוא ענין כריעות והשתחוואות ולכן הוא בלחש מחמת שע"י הביטול נתקרב כו'

לעומת זאת, שמונה עשרה היא בחינת ביטול היש, המתבטאת בכריעות ובהשתחוואות. לכן היא נאמרת בלחש, משום שעל ידי הביטול מתקרבים וכו',

והוא כמשל המדבר עם הקרוב אליו בלחש ונמשך מזה בחי' בליטה גילוי אור א"ס שלמעלה מ"ס [מ"י ספירות] דאצי'

כמו במשל של אדם המשוּחח בלחש עם מי שקרוב אליו. מכך נמשכת בחינת בליטה — גילוי של אור אין סוף שלמעלה מעשר הספירות דאצילות;

והוא תפילין שכראש בבחי' גילוי וזהו שמאלו תחת לראשי בחי' ק"ש [קריאת שמע] ותש"י [ותפילין של יד] ואח"כ וימינו תחבקני תש"ר [תפילין של ראש] כנ"ל.

וזהו ענין תפילין של ראש, שהן בבחינת גילוי. וזהו "שמאלו תחת לראשי" — בחינת קריאת שמע ותפילין של יד, ולאחר מכן "וימינו תחבקני" — תפילין של ראש, כנזכר לעיל.

(והנה בכ"ז [בכל זה] מתורץ מה שהקשה הרמ"ז [הרב משה זכות] ס"פ במדבר וז"ל [וזה לשוננו] שלפי הנזכר תפילין אלו הכל הוא באצי' והנה הרב ז"ל [זכרוננו לברכה / זכרונם לברכה] מסר לנו בפי' שתפלה של יד הוא בבריאה ותש"ר [ותפילין של ראש] הוא באצילות וכן מוכח מכאן כו' עכ"ל [עד כאן לשוננו].

(ובכל זה מתורצת קושיית הרמ"ז בסוף פרשת במדבר, וזו לשוננו: "לפי הנזכר, תפילין אלו כולן באצילות; והרי הרב ז"ל מסר לנו בפירוש שתפילין של יד הן בבריאה ותפילין של ראש הן באצילות, וכן מוכח מכאן" וכו'. עד כאן לשוננו).

ועמ"ש במ"א בד"ה עיין בע"ח [בעץ חיים] שמ"ט דתש"י [דתפילין של יד] בבריאה היינו שהתקון נעשה לדחות החיצונים מג"ת [מג' תחתונות] דבריאה ע"ח [עץ חיים] המשכת האור מאצי' כו' ע"ש אכן לפמשי"כ [לפי מה שכתוב] לק"מ [לא קשה מידי] דמ"ש דתש"י [דתפילין של יד] הוא בבריאה היינו ממש מ"ש בזהר שם צלותא דמיושב לקבל תפלה של יד.

ועיינו במה שנכתב במקום אחר, במאמר הפותח "עיין בע"ח שער מ"ט", שתפילין של יד הן בבריאה פירוש שהתיקון נעשה כדי לדחות את החיצונים משלוש הספירות התחתונות של בריאה, על ידי המשכת האור מאצילות וכו', עיינו שם. אולם לפי מה שנכתב כאן אין קושי כלל: מה שנאמר שתפילין של יד הן בבריאה הוא ממש מה שנאמר שם בזהר, שתפילת מיושב היא כנגד תפילין של יד.

וצלותא דמיושב הוא בבריאה והרי לא אמר רק דהוא לקבל תש"י [תפילין של יד]. ור"ל [ורוצה לומר] שצלותא דמיושב הוא העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] המעורר וממשיך המשכה דתש"י [דתפילין של יד] וכנ"ל. דצלותא דמיושב הוא בחי' רצוא שהוא חותם בולט שמלמטה.

ותפילת מיושב היא בבריאה; והרי נאמר רק שהיא כנגד תפילין של יד. כלומר, תפילת מיושב היא העלאת מ"ן, המעוררת וממשיכה את ההמשכה של תפילין של יד, כנזכר לעיל. תפילת מיושב היא בחינת רצוא, שהיא חותם בולט שמלמטה.

וזהו ודאי בחי' בריאה ששם שייך בחי' הרצוא והתשוקה ליכלל באצי'. אבל ההמשכה שעייז מלמעלה שהיא בחי' חותם שוקע שמלמעלה דהיינו תשיי [תפילין של יד] הוא ודאי באצילות המשכת אור א"ס בכלים דאצי' כו' וכנ"ל.

וזו בוודאי בחינת בריאה, ששם שייכות הרצוא והכמיהה להיכלל באצילות. אבל ההמשכה מלמעלה הנפעלת על ידה, שהיא בחינת חותם שוקע מלמעלה, כלומר תפילין של יד, היא בוודאי באצילות: המשכת אור אין סוף לתוך הכלים דאצילות וכו', כנזכר לעיל.

ומי"ש דתשיי [דתפילין של ראש] הוא באצילות היינו מי"ש בזהר שם לבתר צלותא דמעומד דהיא לקבל תפלה דרישא.

ומה שנאמר שתפילין של ראש הן באצילות, זהו מה שנאמר שם בזהר: "אחר כך תפילת העמידה, שהיא כנגד תפילין של ראש".

ור"ל [ורוצה לומר] שגם מה שהוא בחי' לקבל תפלה דרישא דהיינו העלאת מי"ן [מיין נוקבין] הגורם המשכת חותם בולט דתשיי [דתפילין של ראש] שזהו פי' לקבל תפלה דרישא הנה בחי' זו הוא באצילות.

כלומר, גם הבחינה של "כנגד תפילין של ראש", היינו העלאת מי"ן הגורמת להמשכת החותם הבולט של תפילין של ראש, שהיא פירוש "כנגד תפילין של ראש" — בחינה זו היא באצילות.

וזהו ענין שמו"ע [שמונה עשרה] שהוא בחי' אצילות שהוא בחי' ביטול כי אצילות הוא חכמה בכלל שהיא בחי' ביטול יראה בושת כו' חותם שוקע שמלמטה בחי' שוב ואולם ההמשכה שעייז

וזהו עניינה של תפילת שמונה עשרה, שהיא בחינת אצילות, בחינת ביטול; שהרי אצילות בכללות היא חכמה, שהיא בחינת ביטול, יראת בושת וכו' — החותם השקוע שמלמטה, בחינת שוב. ואולם ההמשכה שעל ידי כך

הוא תשיי [תפילין של ראש] דמארי עלמא חותם בולט שמלמעלה גילוי אור א"ס שלמעלה מע"ס [מעשר ספירות] דאצי' כנ"ל ועיינ מי"ש בפי' ויחי בד"ה יהודה אתה יודוך דק"ש [דקריאת שמע] ואמת ויציב הם בחי' המשכות מאור א"ס ב"ה לבחי' ממלא כל עלמין.

היא תפילין של ראש של מרי עלמא, החותם הבולט שמלמעלה — גילוי אור אין סוף שלמעלה מעשר ספירות דאצילות, כנזכר לעיל. ועיינו במה שנכתב בפרשת ויחי, במאמר המתחיל "יהודה אתה יודוך", שקריאת שמע ואמת ויציב הן בחינת המשכות מאור אין סוף ברוך הוא אל בחינת ממלא כל עלמין;

אבל בחי' שמו"ע [שמונה עשרה] שהוא בחי' יהודה הודאה וביטול והתכללות באור א"ס ב"ה הסוכ"ע כו' ועמ"ש בד"ה השמים כסאי כו' אך אי זה בית כו' המשכת מקיפין מבחי' סובב כ"ע [כל עלמין] הנמשך ע"י אבל בחינת תפילת שמונה עשרה היא בחינת יהודה — הודאה, ביטול והתכללות באור אין סוף ברוך הוא הסובב כל עלמין וכו'. ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "השמים כסאי" וכו', על הפסוק "ואי זה בית" וכו': המשכת מקיפים מבחינת סובב כל עלמין, הנמשכים על ידי

תפלת שמו"ע [שמונה עשרה] וממשי"ש [וממה שכתוב שם] יובן ג"כ ענין חותם שוקע הנזכר כאן שהוא ע"ד בחי' השמים כסאי כו' וחותם בולט הוא בחינת המשכת המקיפים מבחי' סוכ"ע כו' שזהו ענין אי זה בית כו' ואל זה אביט כו').

תפילת שמונה עשרה. ומה שנכתב שם יובן גם ענין החותם השקוע הנזכר כאן, שהוא בדומה לבחינת "השמים כסאי" וכו'; ואילו החותם הבולט הוא בחינת המשכת המקיפים מבחינת סובב כל עלמין וכו', וזהו ענין "אי זה בית" וכו', "ואל זה אביט" וכו').

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likkutei-torah/shir-hashirim/37

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק